

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sosiaalinen osallisuus”**(valmisteleva lausunto)**

(2010/C 128/03)

Esittelijä: **Brenda King**

Ruotsin Eurooppa-asioista vastaava ministeri Cecilia Malmström pyysi 18. joulukuuta 2008 päivätyssä kirjeessään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Sosiaalinen osallisuus.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 15. lokakuuta 2009.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 4.–5. marraskuuta 2009 pitämässään 457. täysistunnossa (marraskuun 4. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin ääniä 130 puolesta 4:n pidätyessä äänestämistä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan komission 29. syyskuuta 2009 antamassa uudessa koheesiokertomuksessa Euroopan unionia kehoitetaan vastaisuudessa kiinnittämään kasvu- ja työllisyysstrategiaansa entistä enemmän huomiota sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteisiin. Sosiaalisen suojelun komitean raportissa todetaan, ettei sosiaalinen suojelu yksistään riitä ehkäisemään köyhyyttä ja syrjäytymistä, ja siinä kehoitetaan korostamaan aiempaa enemmän sellaisia tavoitteita kuin köyhyyden torjuminen lasten keskuudessa ja aktiiviseen osallistamiseen tähtäävien toimien edistäminen.

Syrjäytymisen uhreiksi joutuvat yleensä ensimmäisinä juuri köyhät tai vähän koulutetut henkilöt, siirtolaiset, etniset ja kulttuuriset vähemmistöt, vammaiset, eristyneet, huonokuntoisissa asunnoissa elävät henkilöt tai asunnottomat.

Vaikka syrjäytymistä ja köyhyysriskiä ei voida automaattisesti välttää työnteon avulla, työpaikka on edelleen paras keino edistää sosiaalista osallisuutta.

1.2 Puheenjohtajavaltio Ruotsi on ottanut tavoitteeksi torjua sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla negatiivisia vaikutuksia, joita talouskriisillä on kasvuun ja työllisyyteen. Se pyrkii asettamaan etusijalle työmarkkinatoimet, joilla työttömyys minimoidaan, työmarkkinoilta syrjäytyneiden määrää vähennetään ja hiljattain työpaikkansa menettäneet saatetaan takaisin työhön. Samalla puheenjohtajavaltio haluaa valaa pohjaa pitkäaikaisten ja kestävien työpaikkojen luomiselle.

1.3 Äskettäin pidetyssä G20-maiden huippukokouksessa todettiin, että jäsenvaltiot ja EU ovat tänä vuonna onnistuneet luomaan ja säilyttämään työpaikkoja. Tämä tarkoittaa sitä, että kriisin vaikutukset on minimoitu monen kansalaisen kohdalla. Jäsenvaltiot

ovat keskittyneet etenkin työpaikkojen säilyttämiseen ja kotitalouksien tulojen turvaamiseen.

1.4 EU:lle asettaa kuitenkin haasteen se, että usealla työikäisellä ei ollut työllistymismahdollisuuksia edes talouden äskettäisen kasvujakson aikana. Lisäksi on kansalaisia, jotka eivät ansaitse tarpeeksi kyetäkseen nousemaan köyhyydestä. Voidaan todeta, että huolimatta päättäväisistä toimista elpymisen tukemiseksi tämä ryhmä on kasvanut viimeksi kuluneiden puolentoista vuoden aikana ja että taantuman sosiaaliset vaikutukset eivät ole vielä täysin nähtävissä.

1.5 ETSK katsoo, että olisi nykyistä enemmän keskityttävä työmarkkinoilta kaikista kauimmas etääntyneisiin ihmisiin, etenkin pyrkimällä yhä päättäväisemmin panemaan täytäntöön neuvoston joulukuussa 2008 vahvistamat, aktiivista osallisuutta koskevat yhteiset periaatteet. Tällaisia henkilöitä ovat matalan koulutustason työntekijät, joilla on muita huonommat mahdollisuudet päästä osalliseksi elinikäisestä oppimisesta ja koulutuksesta, kansalaiset, joilla on hoitovelvollisuuksia (useimmiten naiset), varhaiseläkkeelle jäävät, vammaiset, vähemmistöt, maahanmuuttajat ja nuoret.

1.6 ETSK suosittaa avoimen koordinoitimenetelmän käyttämistä hyvien toimintatapojen löytämiseksi koulutuksesta työhön ja kotona tehtävästä työstä tai muusta palkattomasta työstä työelämään siirtymisessä sekä yleensä työmarkkinoiden rakenteellisten sekä sosiaalisen osallistumisen esteiden poistamisessa.

1.7 ETSK on tietoinen siitä, että sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut ovat erittäin riippuvaisia julkisesta rahoituksesta, jota useat jäsenvaltiot pyrkivät nykyisen kriisin vuoksi leikkaamaan. Komitea vastustaa siksi kaikkia aloitteita, jotka saattaisivat vaarantaa sosiaalisen suojelun perustana olevan solidaarisuuden, joka palvelee Eurooppaa niin hyvin. On valittava toimenpiteitä, jotka tarjoavat sosiaalista suojelua ja samalla edistävät työllistymistä ja työelämässä pysymistä.

1.8 ETSK tunnustaa elinikäisen oppimisen ja koulutuksen merkityksen kansalaisten työllistävyyden parantamisessa ja panee merkille sen ristiriidan, että vähiten koulutetuilla on muita huomattavampia mahdollisuudet hyötyä elinikäisestä oppimisesta ja koulutuksesta. Näin ollen ETSK suosittaa painokkaasti sen varmistamista, että kaikilla kansalaisilla on oikeus elinikäiseen oppimiseen ja mahdollisuus päästä siitä osalliseksi.

1.9 ETSK on samaa mieltä komission kanssa siitä, että koordinaatio ja yhteistyö, johon julkisviranomaiset, työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunta osallistuvat, ovat tärkeitä kansallisella ja paikallisella tasolla – eivätkä ainoastaan työllisyyskysymyksissä, vaan myös asumis- ja terveysasioissa sekä alueellista osallisuutta koskeissa kysymyksissä.

2. Tausta ja asiayhteys

2.1 Euroopan taloudet ja yhteiskunnat ovat moninaisten haasteiden edessä. Näitä ovat muun muassa ilmastonmuutos, teknikan kehitys, globalisaatio ja väestön ikääntyminen. Työmarkkinoille osallistuvien henkilöiden määrä on viime vuosikymmeninä kasvanut, mikä sinänsä on myönteistä. Samanaikaisesti kuitenkin köyhien määrä kokonaisuudessaan ja työssäkäyvien keskuudessa on pysynyt muuttumattomana, työmarkkinat ovat segmentoituneet huomattavasti ja työttömien kotitalouksien osuus ei ole juurikaan pienentynyt. Kun otaksutaan, että laadukas työ on kuitenkin paras tae köyhyyden ja syrjäytymisen estämiseksi, käsillä olevassa lausunnossa keskitytään erityisesti työn ja osallisuuden väliseen yhdyssiteeseen.

2.2 Tuorein haaste on maailmanlaajuinen finanssikriisi, joka on levinnyt reaalityömarkkinoille: kysynnän vähenemisen ja rahoitusehtojen tiukentumisen vuoksi työmarkkinatilanne on huonontunut merkittävästi. (1) EU:n 27 jäsenvaltion kausitasoitettu työttömyys oli 8,3 prosenttia maaliskuussa 2009, kun se vuoden 2008 maaliskuussa oli 6,7 prosenttia. Tämä tarkoittaa muutosta työttömyyden kehityksessä, sillä työttömyysaste 25 jäsenvaltion EU:ssa on edellisinä vuosina laskenut vuoden 2005 maaliskuun 8,9 prosentista vuoden 2006 maaliskuun 8,4 prosenttiin ja siitä edelleen vuoden 2007 maaliskuussa 7,3 prosenttiin. Vaikka yksittäisten maiden tilanne vaihtelee, kaikki jäsenvaltiot kärsivät syvästä kansainvälisestä talouden taantumasta, joka vaikuttaa suurimpaan osaan talouden eri sektoreista. Taantumasta ovat kärsineet eniten Espanja ja Irlanti, joissa työttömyys on kaksinkertaistunut, sekä Baltian maat, joissa se on liki kolminkertaistunut. Tämän työttömyyden kasvun ennustetaan jatkuvan.

2.3 Nykyisellä rahapolitiikan keventämisellä ja finanssipoliittisilla elvytystoimilla, joihin miltei kaikissa jäsenvaltioissa on kriisin torjumiseksi ryhdytty, pyritään ensin vakauttamaan rahoitusjärjestelmiä ja vaimentamaan haitallisia sosiaalisia vaikutuksia ja sen jälkeen edistämään kasvun elpymistä. Jäsenvaltioiden toimet vaihtelevat huomattavasti, mutta niissä keskitytään usein erityisesti sellaisiin toimiin, joilla pyritään pitämään työntekijät työssä, edistämään paluuta työmarkkinoille, tukemaan

ihmisten tulotasoa, suojaamaan kiinnitysluoton haltijoita omaisuuden takaisinotolta, helpottamaan luotonsaantia sekä investoimaan sosiaali- ja terveydenhuoltoinfrastruktuureihin työllisyyden lisäämiseksi ja palvelujen saamisen helpottamiseksi (2). Puheenjohtajavaltio Ruotsi katsoo kuitenkin, että kriisin torjumiseksi tarvittavien toimien ohella on tehtävä myös rakenneuudistuksia EU:n muiden haasteiden (esimerkiksi väestörakenteen muutos, globalisaatio) ratkaisemiseksi. Tämä siksi, että EU:ssa oli jo ennen kriisin puhkeamista liian paljon työmarkkinoihin osallistumaan kykeneviä kansalaisia, jotka eivät työllistyneet siitä huolimatta, että talouden suorituskyky oli suhteellisen hyvä.

2.4 Puheenjohtajavaltio Ruotsi haluaa keskittyä seuraaviin kysymyksiin:

2.4.1 Miten EU:n jäsenvaltioiden tulisi yhdessä puuttua talouskriisin aiheuttaman työttömyyden nopean kasvun vaikutuksiin?

2.4.2 Millaiset uudistukset lisääisivät tehokkaasti liikkuvuutta työmarkkinoilla ja helpottaisivat työelämään palaamista?

Tarkoitus on torjua kriisin lyhyen aikavälin vaikutuksia sekä varmistaa, että jäsenvaltiot saavuttavat EU:n uuden kasvu- ja työllisyysstrategian pitkän aikavälin tavoitteen eli korkean työllisyysasteen.

3. Työllisyys ja sosiaalinen osallisuus

3.1 Turvattujen siirtymisten edistäminen

3.1.1 Erilaiset työelämään liittyvät siirtymiset ja sosiaalinen liikkuvuus ovat aina olleet osa eurooppalaista elämänmuotoa. Globalisaation käynnistämät muutokset ovat osoittaneet, että tarvitaan talous- ja sosiaalipoliittikan ohjausjärjestelmiä, joissa keskitytään aktiivisesti sekä siirtymisiin että sosiaaliseen liikkuvuuteen. Poliittikan tavoitteena olisi oltava aktiivointia, työhön kuntoutusta ja työmarkkinoille paluuta koskevien strategioiden yhdistäminen sosiaaliseen suojeluun. Asiaa koskevassa kirjallisuudessa puhutaan ainakin viidestä erilaisesta siirtymisestä (3): siirtyminen yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta työelämään, siirtyminen erilaisten työmuotojen (itsenäinen ammatinharjoittaminen mukaan luettuna) välillä, siirtymiset palkkatyön ja kotona tehtävän työn tai muun palkattoman työn välillä, vammasta johtuvat siirtymiset sekä siirtyminen työstä eläkkeelle. Tavoitteena pitää olla, että kansalaiset tiedostavat muutoksen kannattavuuden ja että heitä motivoidaan hakemaan aktiivisesti työtä ja että heille tarjotaan samalla tarvittavaa tukea sekä suojaa aineelliselta puutteelta.

(2) <http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?type=3&policyArea=750&subCategory=758&country=0&year=0&advSearchKey=&mode=advancedSubmit&langId=fi>. Seuraava täydellinen päivitys marraskuussa 2009.

(3) Schmid, G. (2002) "Wege in eine neue Vollbeschäftigung, Übergangsmärkte und aktivierende Arbeitsmarktpolitik", Frankfurt, Campus Verlag.

(1) Ks. ETSK:n 11. kesäkuuta 2009 antama lausunto "Työllisyysshuippukokouksen tulokset", esittelijä: Wolfgang Greif, kohta 2.1 (EUVL C 306, 16.12.2009).

3.1.2 Erityistä huomiota on kiinnitettävä siirtymiseen yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta työelämään. Tämä siksi, että suhteettoman suuri osa nuorista syrjäytyi talouskasvun aikana työmarkkinoilta ja nyt nuoret kärsivät suhteettomasti talous- ja rahoituskriisistä. (4) Vaikka nuorten koulutustaso on aikaisempia sukupolvia korkeampi, he siirtyvät työmarkkinoille myöhemmin ja heidän työsuhteensa ovat epävakaampia. Lisäksi he kärsivät työmarkkinoiden segmentoitumisesta aikaisempia sukupolvia enemmän ja ovat myös alttiimpia työttömyydelle. ETSK panee tyytyväisenä merkille komission keskittymisen ”nuorten tukemiseen nyt” (5) mutta ihmettelee, miten laadukkaiden koulutusohjelmien ja harjoittelupaikkojen säännöllinen arviointi ja tarkistaminen toteutetaan asianmukaisesti ja jatkuvasti. ETSK antoi suosituksia nuorisotyöttömyyden torjunnasta lausunnossaan aiheesta ”Ensisijaisten ryhmien työllistäminen” (6). ETSK muistuttaa, että erityisesti maahanmuuttajat, etnisiin vähemmistöihin kuuluvat, yksinhuoltajat ja henkilöt, joilla on alhainen koulutustaso, ovat vaarassa syrjäytyä sekä työmarkkinoilta että sosiaalisesti.

3.1.3 Siirtymiset kotona tehtävän työn tai muun palkattoman työn ja palkkatyön välillä vaikuttavat merkittävästi naisiin sekä siihen, minkä tyyppisiä työsopimuksia naisilla on mahdollisuus solmia ja kuinka kauan he voivat olla työmarkkinoiden ulkopuolella. Siksi ETSK suosittaa, että toimia sukupuolten tasa-arvon varmistamiseksi tehostetaan.

3.2 Integroitu toiminnan suunnittelu ja toteutus, räätälöidyt toimet ja hallinnon parantaminen

3.2.1 Sitä mukaa kuin työelämän siirtymisiä koskevasta politiikasta kerätään kokemusta, alkaa hahmottua se, millaista on ”hyvä siirtymäpolitiikka”. Ratkaisevan tärkeiksi ovat nousemassa kannusteet ja tuki. Työmarkkinoilla siirtymisiä koskevaa politiikkaa on käsiteltävä yhdessä sosiaalisen osallistamisen strategioiden kanssa etenkin silloin, kun kyse on henkilöistä, jotka ovat etäännyneet kauimmas työmarkkinoilta ja joiden tilanne vaatii systemaattisia lisätoimia. Komitea tukee sitä näkemystä (7), että kriisin takia on entistäkin kiireellisempää ja välttämättömämpää panna täytäntöön kattavia aktiivisen osallisuuden strategioita, joissa yhdistetään ja tasapainotetaan osallistavat työmarkkinoita edistävät toimet, laadukkaiden palvelujen saanti sekä riittävä minimitulo.

(4) http://ec.europa.eu/youth/news/news1389_en.htm

(5) Asiakirjassa ”Yhteinen sitoutuminen työllisyyteen”, KOM(2009) 257 lopullinen, s. 8.

(6) Ks. ETSK:n 12. heinäkuuta 2007 antama lausunto ”Ensisijaisten ryhmien työllistäminen” (Lissabonin strategia), kohta 5, esittelijä Wolfgang Greif (EUVL C 256, 27.10.2007).

(7) Ks. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:307:0011:0014:FI:PDF>

3.2.2 Koska merkittävä osa työikäisestä väestöstä on saatava siirtymään työelämään, ETSK on tyytyväinen komission suositukseen (8), jonka mukaan kansallisella tasolla olisi panostettava toimintaan nykyistä tehokkaammin ja koordinoitua olisi parannettava. ETSK suosittaa kuitenkin yksilöllistettyjä toimia. Tämä on tärkeää, sillä kansalaisia lähellä olevat tai paikalliset neuvontapalvelut, jotka tarjoavat räätälöityjä ratkaisuja yksilöille tai ryhmille, ovat uudistuksen kannalta välttämättömiä. Osuus- ja yhteisötalouden hankkeet ja organisaatiot ovat usein eturintamassa silloin, kun toteutetaan tuettua työllistymistä edistäviä toimia ja luodaan uusia työpaikkoja niitä varten, jotka ovat kaikkein kauimpana työmarkkinoista.

3.2.3 ETSK suosittaa myös, että työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua täydennettäisiin tässä yhteydessä kansalaisvuoropuhelulla. Eräissä jäsenvaltioissa tämän tyyppistä vuoropuhelua jo käydäänkin. Tällä tavalla kansalaisyhteiskunnan organisaatiot saavat mahdollisuuden osallistua tärkeänä voimavarana niiden politiikkojen muotoiluun, jotka tähtäävät sosiaalisen osallisuuden parantamiseen Euroopassa. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on kokemusta ja tietämystä, ja ne ovat usein tiiviissä yhteydessä muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten köyhyydessä eläviin, lapsiin, nuoriin, epävarmassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin, maahanmuuttajiin ja etnisiin vähemmistöihin sekä vammaisiin ja iäkkäisiin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että tällainen laatu ja pätevyys, mukaan luettuna palveluja tarjoavien ammattilaisten ja heidän instituutioidensa osaaminen ja kyky olla kanssakäymisessä muita heikommassa asemassa olevien ryhmien kanssa, on tärkeä osa hyvää toimintatapaa.

3.2.4 ETSK yhtyy komission tiedonannon suositukseen (9) siitä, että julkisviranomaisten, julkisten ja yksityisten työvoimapalveluiden, sosiaalipalveluiden, aikuiskoulutuspalveluiden, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyötä olisi parannettava, jotta voitaisiin lisätä muita heikommassa olevien onnistumismahdollisuuksia työmarkkinoilla. ETSK suosittaa lisäksi, että toimia erityyppisissä palveluissa, kuten terveydenhuollossa, koulutuksessa ja asumisessa olisi koordinoitava, sillä sen on osoitettu olevan oleellinen osa hyvää toimintatapaa.

3.3 Lissabonin strategia

3.3.1 EU:n Lissabonin strategiassa korostetaan entistä enemmän sosiaalista osallisuutta EU:ssa. Strategian yleisenä tavoitteena on pyrkimys kohti kokonaisvaltaisempaa taloutta, jossa tehokkuus ja uusien ja parempien työpaikkojen luominen on kyetty yhdistämään korkeatasoiseen sosiaaliturvaan ja nykyistä parempaan sosiaaliseen ja taloudelliseen koheesioon. Tämä on eurooppalaisten talous- ja sosiaalimallien perusta. Vuoden 2010 jälkeisessä EU:n strategiassa on oltava selvä näkemys siitä, mitä keskeisiä haasteita

(8) Ks. ”Yhteinen sitoutuminen työllisyyteen”, KOM(2009) 257 lopullinen, s. 13.

(9) Ks. ”Yhteinen sitoutuminen työllisyyteen”, KOM(2009) 257 lopullinen, s. 9.

yhteiskunnalla on edessään. Siinä on tarjottava myös tarkistettuja välineitä työllisyyteen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kysymyksiin vastaamiseksi. ETSK laatii parhaillaan lausuntoa Lissabonin strategian seuraajasta.

3.3.2 Lissabonin strategiassa korostetaan sitä, että työpaikkojen luominen perustuu suurelta osin aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, vakaisiin makrotaloudellisiin puitteisiin, tutkimukseen ja infrastruktuuriin, osaamiseen panostamiseen, sääntelyn parantamiseen sekä yrittäjyyden ja innovoinnin edistämiseen. Koska tilanne työmarkkinoilla heikkenee edelleen laskusuhdanteen seurauksena, tarvitaan lisätoimia – taantuma näet vaikuttaa eniten kansalaisiin. Kriisi mullistaa Euroopan työmarkkinat. Työntekijöille ja yrityksille on annettava tarvittavat välineet, jotka mahdollistavat onnistuneen sopeutumisen muuttuviin olosuhteisiin: työpaikat on pyrittävä säilyttämään, osaamista on vahvistettava kaikilla tasoilla, mutta erityisesti alhaisen koulutustason työntekijöiden taitoja on kohennettava, ihmiset on pyrittävä työllistämään uudelleen ja lisäksi on luotava edellytykset uusien työpaikkojen syntymiselle.

3.4 Kriisiaikojen joustoturva ⁽¹⁰⁾

Joustoturva on yhdenmennyttävä strategia, joka lisää sekä työmarkkinoiden joustavuutta että niiden turvallisuutta ja tukee työmarkkinoiden ulkopuolella tilapäisesti olevia henkilöitä. ETSK:n kanta on seuraava:

3.4.1 Joustoturva on entistäkin tärkeämpi ja tarkoituksenmukaisempi toimintamalli nykyisessä vaikeassa taloustilanteessa, jota leimaavat kasvava työttömyys, köyhyys, segmentoituminen ja kii-reelliset haasteet, jotka liittyvät kasvun lisäämiseen, uusien ja parempien työpaikkojen luomiseen sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseen.

3.4.2 Joustoturvan täytäntöönpano edellyttää paitsi tukiluonteisia sosiaaliturvan elementtejä, myös muita keinoja tukevia, selkeitä työnteon kannustimia yhdessä avoimien ja pätevoitymistä edistävien työmarkkinoiden kanssa, yhdistettynä osallistumisen tiellä olevien rakenteellisten esteiden poistamiseen tähtäävään politiikkaan ja laadukkaiden työpaikkojen säilyttämiseen ja luomiseen. Näin voidaan vähentää sosiaalista syrjäytymistä ja köyhyysriskiä avaamalla työmarkkinat kaikille kansalaisille ja erityisesti muita heikommassa asemassa oleville ryhmille.

3.4.3 Yhteiset joustoturvaperiaatteet, joiden avulla toteutetaan Euroopan työllisyysstrategiaa, yhdessä kattavien, kaikista kauimpana työmarkkinoista oleville laadittujen, aktiivisen osallisuuden strategioiden kanssa tarjoavat kattavan toimintastrategian, jolla koordinoidaan kriisin työllisyys- ja sosiaalisten vaikutusten hallintaa ja valmistaudutaan talouden elpymiseen.

3.4.4 ETSK panee tyytyväisenä merkille EU:n työmarkkinaosa-puolten sopimuksen valvoo EU:n yleisten joustoturvaperiaatteiden täytäntöönpanoa ja koota siitä saadut kokemukset yhteen. ETSK osallistuu tähän hankkeeseen joustoturvaa koskevalla lausunnolla, jota se parhaillaan laatii ⁽¹¹⁾. ETSK kehottaa jäsenvaltioita pyrkimään pontevammin toteuttamaan aktiivista osallisuutta koskevia yleisiä periaatteita. Lisäksi se kehottaa komissiota seuraamaan prosessia säännöllisesti.

4. Sosiaaliturva ja sosiaalista osallisuutta tukeva politiikka

4.1 Sosiaaliturvajärjestelmät ovat merkittävä valtti sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi, sillä niillä tunnustetaan yksilön status työmarkkinoiden ulkopuolella, niihin kuuluu konkreettisia valtion toimia ja niiden avulla pyritään torjumaan kollektiivisen yhteisvastuun turvin sellaisia oloja, joissa yksilön tai muita heikommassa asemassa olevien ryhmien mahdollisuudet ihmisarvoiseen elämään ovat kaventuneet. Eurooppalaisen hyvinvointivaltion menestys etenkin eriarvoisuuden torjunnassa kuvastaa perusoikeuskirjassa tunnustettua yhteisvastuun keskeistä eurooppalaista arvoa, ja tästä menestyksestä on runsaasti näyttöä. Komitea katsoo, että sosiaaliturvan kaikkein suurin haaste on nyt varmistaa, että ihmisten perustarpeet – vaikka niiden tyydyttämisen taso vaihtelee jäsenvaltiosta toiseen – ovat kaikille taatut ja kaikkien saavutettavissa, sekä edesauttaa onnistuneita siirtymisiä, kuten aikaisemmin mainittiin. Toimia tarvitaan, jotta siirtyminen olisi kannattavaa ja jotta työmarkkinoiden erityisten ongelmaryhmien työllistymistä voitaisiin parantaa, lisäämättä kuitenkaan jäsenvaltioiden budjettimenoja. Tällaisia toimia ovat työnantajien välillisten työvoimakustannusten alentaminen karsimalla hallinnollisia rasitteita, sen tarkastelu, miten uusia työpaikkoja voitaisiin luoda erityisesti alhaisen koulutustason työntekijöille, työn esteiden vähentäminen, työnteon kannattavuuden lisääminen parantamalla vero- ja etuusrakennetta ja keventämällä talouden toisen tulonsaajan verotusta sekä kannustimien tarjoaminen työtömille oman yrityksen perustamista varten (esimerkiksi yrittäjyyskoulutuksen ja mikroluottojen avulla) varmistamalla, että nämä voivat hyötyä siihen tarvittavista palveluista. Niille, jotka eivät syystä tai toisesta voi työskennellä, on taattava riittävä toimeentulotuki.

4.2 Komitea korostaa, että globalisaation aiheuttama kiristynyt kilpailu ja talouskriisin vaikutukset tekevät entistäkin oleellisemmaksi riittävän sosiaaliturvan, joka tarjoaa turvaa erilaisia sosiaalisia riskejä, kuten työttömyyttä, vastaan. Sosiaaliturvan tehtävää sosiaalisena investointina taloudelliseen kilpailukykyyn ja sosiaaliseen osallisuuteen olisi lisäksi vahvistettava. Uudistukset eivät saa

⁽¹⁰⁾ Ehdotus neuvoston päätelmiksi ”Joustoturva kriisiaikoina”, SOC 374 ECOFIN 407, 10388/09.

⁽¹¹⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Joustoturvan hyödyntäminen globaaliin kehitykseen liittyvissä rakennemuutoksissa” 1.10.2009, esittelijä Valerio Salvatore, apulais-esittelijä Enrique Calvet Chambon (EUVL C 318, 23.12.2009, s. 1).

vaarantaa sosiaaliturvan taustalla olevaa solidaarisuuden periaatetta, joka on palvellut yhteisön tarpeita hyvin. Muutosta kyllä tarvitaan, eivätkä sosiaaliturvajärjestelmät saisi olla muutosvastaisia, vaan niitä on uudistettava sellaisen johdonmukaisen, pitkän aikavälin koordinoitun sosiaaliuudistuspolitiikan keinoin, joka kykenee tarjoamaan suojaa sekä tukemaan siirtymisiä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

4.3 Siksi on tärkeää tarkastella sitä, miten sosiaaliturvan erilaiset osat voisivat tehokkaammin edistää sosiaalista ja taloudellista osallisuutta. Seuraavassa esitetään seikkoja, joita ETSK tuo esiin.

4.3.1 Väestörakenteen epätasapainon ja perheen kokoonpanon muuttumisen huomiointi

4.3.1.1 Näköpiirissä oleva väestön ikääntyminen suurimmassa osassa Euroopan maista nostaa esiin erilaisia sosiaaliseen osallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Monet maat ovat jo ryhtyneet toimiin. Kaikkein selvemmin on havahduttu siihen, että eläkkeeseen oikeutettu väestönosa kasvaa ja että tarvitaan terveyden- ja sosiaalihuoltopalveluita. Tästä huolimatta asiaan ei aina ole kuitenkaan puututtu tehokkaasti. ETSK on tyytyväinen komission suositukseen⁽¹²⁾, jonka mukaan ikääntyneiden työntekijöiden työllisyyttä olisi edistettävä sekä piristettävä hoitoalan työn kysyntää ja tuettava tällaisia työpaikkoja tarjoamalla verohelpotuksia ja muita kannustimia. ETSK katsoo, että komission ehdotus varhaiseläkejärjestelyjen käytön hillitsemiseksi edellyttää syvällekäyvää keskustelua esimerkiksi perusedellytyksistä, laajuudesta ja poliittisista tukitoimista, jottei juuri ikääntyneille luoda sosiaalisia ongelmia. ETSK on jo esittänyt asiasta tärkeitä kannanottoja.

4.3.1.2 Väestörakenteen ongelman helpottamiseen liittyy toinenkin aspekti: monissa politiikoissa, perhepolitiikassa ennen kaikkea, ei tehdä tarpeeksi, jotta kansalaiset voisivat toteuttaa toiveensa lapsista.⁽¹³⁾ ETSK kiinnittää poliittisten päättäjien huomion etenkin komitean lausuntoon ”Perhe ja väestökehitys”.⁽¹⁴⁾ Kaikissa maissa tarvitaan perhepolitiikkaa, jossa kunnioitetaan yksilöiden (myös lasten) tahtoa, arvostetaan perhe-elämää, puututaan etenkin lapsiin kohdistuviin vaikutuksiin, jotka johtuvat mahdollisesta perheen hajoamisesta, perheväkivallasta, köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä, ja joka on lähellä kansalaisten elämää ja heidän toiveitaan. Jokaisen EU:n jäsenvaltion

ensisijaisena tavoitteena olisi siksi oltava sellaisen kattavan perhepolitiikan luominen, jossa yhdistetään tulot, lastenhoitopaikat, vanhempien mahdollisuus täysipäiväisiin ja laadukkaisiin työpaikoihin, sukupuolten tasa-arvo, koulutus, sosiaali- ja kulttuuripalvelut, työllisyys sekä ja infrastruktuurien tarjoaminen ja niiden suunnittelu.

4.3.2 Työttömyysturvan optimointi ja työmarkkinoille integroitumisen edistäminen

4.3.2.1 Työttömyysturva on merkittävä sosiaalinen etu, joka tuo turvaa työpaikkansa menettäneille tai työttömille, etenkin tilanteessa, jossa talouskriisi ja kilpailu edellyttävät jatkuvia rakenneuudistuksia. Mikäli työttömyysturva on huomattavaa, se voi jopa edesauttaa taloudellista toimivuutta ja helpottaa työvoiman liikkuvuutta. Joissain maissa työttömyysturva kuitenkin tarkoittaa vain etujen jakamista passiivisesti, ilman asianmukaista järjestelmää, jonka tarkoituksena on työmarkkinoille palauttaminen, eli työnhakijan siirtyminen työttömyydestä työelämään, tai koulutuksen tarjoaminen pitkäaikaisen työpaikan löytämiseksi. Yleisesti ottaen työttömyysturvan maksamisen edellytyksiä olisi muutettava aktiivisempaan suuntaan. Työttömyysturva voitaisiin perustaa – kuten useissa maissa on jo tehty – henkilökohtaisiin sitoumuksiin työhön paluusta. Tällaiset sopimukset olisivat edellytys korvausten saamiseen. Viranomaisten tehtävänä olisi tällöin tarjota asianmukaista tukea ja koulutus- ja integrointijärjestelmiä sekä mahdollisuutta hyötyä muista tukipalveluista. Myös ennaltaehkäisy on tärkeää. Näin ollen tarvitaan ennaltaehkäiseviä toimia, joissa korostetaan tarvetta puuttua lasten köyhyyteen, sekä sellaisen tehokkaan elinikäisen oppimisen politiikan toteuttamista, johon voi kuulua uudelleenkoulutustumista elämän aikana.

4.3.2.2 Siirtymisiin ja työmarkkinoille integroitumiseen liittyvät kysymykset ovat tärkeitä myös muille ryhmille, kuten onnettomuuksien uhreille tai sairauden vuoksi vammautuneille (siirtyminen työelämästä työelämän ulkopuolelle vammaan vuoksi). Tällöin vaihtoehtoina on joko ansiotulon korvaaminen tai paluu tai integroituminen työmarkkinoille. Tulot ovat itsenäisen elämän ehdoton edellytys, mutta ne eivät välttämättä yksin riitä. Edelleenkin kiinnitetään usein liian vähän huomiota työntekijöiden integroitumiseen työmarkkinoille, vaikka siitä olisikin säännöksiä. Työn etsimisessä ja työelämään integroitumisessa opastamiseen ja tukemiseen tarkoitettujen käytännön järjestelyt ovat usein monimutkaisia eivätkä kovin tarkoituksenmukaisia. Tuen saamisen edellytykset tai korvauksen määrä eivät saa vaikuttaa niin, että kiinnostus toiminnalliseen tai ammatilliseen kuntoutukseen tai työhön palaamiseen vähenee. Niiden pitäisi päinvastoin kannustaa siihen. Tehtaessa uudistuksia, joilla painopiste pyritään siirtämään passiivisista toimista aktiivisiin, olisi kuitenkin pidettävä mielessä Euroopan sosiaaliturvakoodissa ja sen pöytäkirjoissa asetetut tavoitteet. Työnhakijoille olisi tarjottava sopivaa työtä, eli sellaisia töitä, joissa heidän osaamisensa ja koulutuksensa hyödynnetään mahdollisimman tuottavasti ja tehokkaasti koko yhteiskunnan hyödyksi. Kuitenkin niille, jotka eivät syystä tai toisesta kykene työskentelemään, olisi turvattava toimeentulotuki, joka on riittävä ihmisarvoiseen elämään.

(12) Ks. ”Yhteinen sitoutuminen työllisyyteen”, KOM(2009) 257 lopullinen, s. 9.

(13) Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Työ ja köyhyys: kohti välttämätöntä kokonaisvaltaista lähestymistapaa” 30.9.2009, esittelijä: Nicole Prud’homme (EUVL C 318, 23.12.2009, s. 52).

(14) Ks. ETSK:n 14. maaliskuuta 2007 antama lausunto aiheesta ”Perhe ja väestökehitys”, esittelijä: Stéphane Buffetaut (EUVL C 161, 13.7.2007, s. 66).

5. Elinikäisen oppimisen ja koulutuksen edistäminen

5.1 Työkäiselle väestölle suunnatut jäsenvaltioiden ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen järjestelmät ja niiden tasot ovat hyvin erilaiset. Jatko- ja täydennyskoulutus jakautuu varsin epätasaisesti EU:n kansalaisten kesken: korkeammin koulutetut saavat työmarkkina-uransa aikana huomattavasti enemmän täydennys- ja jatkokoulutusta kuin vähemmän koulutetut. Tämä on keskeinen poliittinen haaste globalisaation aikakaudella ja nykyisen talouden laskusuhdanteen aikana. Koska työpaikan siirtyminen ja työttömyys uhkaa eniten juuri heikommin koulutettuja, yksi tärkeimmistä poliittisista toimia edellyttävistä haasteista on taata, että heikommin koulutetut ryhmät saavat nykyistä helpommin yleissivistävää ja ammatillista koulutusta ja että ne osallistuvat siihen nykyistä enemmän. Näin ollen ETSK kehottaa varmistamaan, että kaikilla kansalaisilla on oikeus koulutukseen, erityisesti syrjäytyneimmillä ryhmillä, jotka haluavat laajentaa mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla.

5.2 Koska osaamista on sosiaalisten, taloudellisten, poliittisten ja tekniikan muutosten seurauksena sitä mukaa mukautettava, yleisen koulutuksen sisältöä on pohdittava yksityiskohtaisesti, jos halutaan, että yleissivistävä ja ammatillinen koulutus vastaavat paremmin työmarkkinoiden tarpeita. Siksi on oleellista 1) antaa kaikille nuorille vankka peruskoulutus ja 2) kartoittaa nykyiset ja uudet osaamis- ja ammattitaitotarpeet. Koska ne vaihtelevat jäsenvaltioiden sisällä ja välillä, niitä olisi analysoitava paikallisella ja/tai kansallisella tasolla. ETSK panee merkille komission aloitteen "Uudet taidot uusia työpaikkoja varten" ⁽¹⁵⁾ ja ottaa myöhemmin siihen yksityiskohtaisesti kantaa.

5.3 ETSK on samaa mieltä komission kanssa siitä, että työura ei saa alkaa työttömyyden kokemuksella. Siksi on oleellisen tärkeää, että kaikille siihen halukkaille ja kykeneville koulunsa päättävälle tarjotaan jatkokoulutuspaikka tai koulutuspaikka ammatillisen koulutuksen järjestelmissä ja että heitä rohkaistaan päättäväisesti ottamaan se vastaan. ETSK:n näkökohtia tähän voi lukea yksityiskohtaisemmin ensisijaisten ryhmien työllistämistä käsittelevästä ETSK:n lausunnosta. ⁽¹⁶⁾

6. Asuminen sosiaalisen osallisuuden osatekijänä

6.1 Asunnottomuus on yksi syrjäytymisen rankimmista muodoista. Monet EU:n jäsenmaat ovat ratifioineet kansainvälisiä sopimuksia ja yleissopimuksia, joissa tunnustetaan oikeus asuntoon ja

halutaan suojella tätä oikeutta: ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (25 artikla); taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (11 artikla); yleissopimus lapsen oikeuksista (27 artikla); kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (14 ja 15 artikla); yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (8 artikla); Euroopan sosiaalinen peruskirja (15, 16, 19, 23, 30 ja 31 artikla) sekä Euroopan unionin perusoikeuskirja (34 artiklan 3 kohta).

6.2 Asuntokriisi koskettaa Euroopassa 70:tä miljoonaa kehnoissa asuinoloissa elävää ihmistä. Heistä noin 18 miljoonaa elää hädätöuhan alla ja 3 miljoonaa on asunnottomia. Tämä luku kasvaa edelleen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena, sillä noin 2 miljoonaa perhettä Euroopassa menettää kotinsa sen vuoksi, etteivät he pysty suoriutumaan asuntolainojensa lyhenyksistä ⁽¹⁷⁾. Jäsenvaltioiden on käsiteltävä tätä kysymystä tärkeysjärjestyksessä ensimmäisten joukossa, jotta pystyttäisiin minimoimaan sen vaikutukset kansalaisiin ja erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin.

6.3 Kotien menettäminen johtaa sosiaalisen osallisuuden vastaiseen kehitykseen sekä ennustettavissa olevaan kohtuuhintaisten, asianmukaisten asuntojen kysynnän kasvuun, vuokrasopimusturvan heikentymiseen, ulosmittauksen riskin kasvuun lainasopimuksissa sekä hädätöuhkien lisääntymiseen. Suurimmassa vaarassa ovat nuoret, vanhukset, työttömät, köyhät ja maahanmuuttajat sekä keskituloiset perheet. ETSK suosittaa painokkaasti, että tasa-vertainen kohtelu asuntoasioissa on turvattava ja luotava mekanismeja, joilla estetään ihmisten häätäminen, erityisesti muita heikommassa asemassa olevien eri ihmisryhmien osalta.

6.4 ETSK kannattaa avoimen koordinoitimenetelmän käyttöä parhaiden toimintatapojen vaihdon välineenä ja pitää tervetulleena asunnottomuuden ja asuntomarkkinoilta syrjäytymisen valintaa sosiaalialan avoimen koordinoitimenetelmän teemaksi vuonna 2009. Komitea suosittaa, että tätä tehostetaan edelleen vahvistamalla nykyisiä EU:n rahoitusvälineitä seuraavien seikkojen osalta:

6.4.1 kohtuuhintaisten ja asianmukaisten asuntojen tarjoamiseen tähtäävät ohjelmat

6.4.2 ohjelmat, joilla tuetaan vaihtoehtoisten asumisratkaisujen kehittämistä sekä kokeiluhankkeet sellaisen uudentyypin sosiaalisen asuntotarjonnan kehittämiseksi, jossa huomioidaan sukupolvien välinen solidaarisuus, monikulttuurisuus ja sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyvät kysymykset yhteistyössä paikallisviranomaisten, kansalaisyhteiskunnan ja sosiaalisten investoijien kanssa.

⁽¹⁵⁾ "Uudet taidot uusia työpaikkoja varten – Työmarkkinoiden ja ammattitaitotarpeiden ennakoiminen ja yhteensovittaminen", KOM(2008) 868 lopullinen.

⁽¹⁶⁾ Ks. alaviite 6.

⁽¹⁷⁾ Viite: http://www.habitants.org/noticias/inhabitants_of_europe/european_platform_on_the_right_to_housing_2009

6.5 ETSK on neuvoston ja komission ⁽¹⁸⁾ kanssa yhtä mieltä siitä, että taloudellinen osallisuus on kestävä asuntomarkkinoille pääsyn edellytys, sekä siitä, että niille, joita uhkaa häätö tai asunon haltuunotto, on annettava asianmukaista tukea ja neuvontaa.

7. Aluepolitiikka sosiaalisen osallisuuden osatekijänä

7.1 Asuntotarjontaan keskittyviä politiikkoja on täydennettävä politiikoilla, joissa kiinnitetään huomiota alueellisiin ja maantieteellisiin seikkoihin. Kaikessa sosiaalista osallisuutta koskevassa työssä huomio on kiinnittynyt siihen, että on olemassa alueita ja paikkakuntia, jotka ovat muita epäedullisemmassa asemassa. Monissa tapauksissa epäedulliseen asemaan johtaneet syyt liittyvät infrastruktuureihin – mukaan lukien julkisten ja muiden palveluiden heikko saatavuus sekä työpaikkojen puute – ja seurauksena voi olla ympäristön ja sosiaalisen tilanteen huonontuminen. Hiljattaisessa tutkimustiedossa painotetaan paikallistasa- soa ja osoitetaan, kuinka ongelmat ja puutteet voivat kasaantua päällekkäin ja synnyttää paikallisyhteisöitä, jotka eivät ainoastaan koostu heikossa asemassa olevista ihmisistä, vaan tämän ja muiden seikkojen vuoksi ovat itse herkästi haavoittuvia. Paikallisten, kansallisten ja ulkomaisten pääomainvestointien puute heikentää alueiden asemaa entisestään.

7.2 Poliitiikan tavoitteena tulisi siksi olla alueiden välisten erojen tasoittaminen ja sen varmistaminen, että erityisen heikossa asemassa olevista alueista huolehditaan asianmukaisesti. Tässä yhteydessä paikallisilla aloitteilla on tärkeä rooli, samoin kuin aloitteilla, joilla pyritään rappeutuneiden ja köyhtyneiden paikkakuntien tai asuinalueiden sosiaaliseen elvyttämiseen. Kyse ei ole ainoastaan investoinneista fyysiseen infrastruktuuriin, vaan on painotettava myös näiden alueiden sosiaalisen ja yhteisöllisen infrastruktuurin ja sosiaalisen pääoman jälleenrakentamista.

7.3 Työllisyys on erityisen tärkeää pyrittäessä voittamaan alueellisia heikkouksia. Paikalliset työpaikat vähentävät köyhyyttä, edistävät sosiaalista osallisuutta ja kasvattavat yhteiskunnallisesta syrjäytymisestä kärsivien omanarvontuntoa, itseluottamusta ja resursseja. Se kasvattaa myös paikkakunnalla käytettävissä olevia taloudellisia ja muita resursseja. Toisaalta palvelujen saatavuus on edellytys työpaikkojen luomiselle paikallistasolla. Paikallisyhteisöjen osallistuminen näihin ja muuntuyppisiin aloitteisiin – kuten paikkakunnalla toimivien mikroyritysten kehittämiseen – on hyvin tärkeää.

⁽¹⁸⁾ Sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskeva komission ja neuvoston yhteinen raportti 2009, 7309/09, luvun 2 kahdeksas kohta.

7.4 ETSK on vakuuttunut siitä, että sosiaalista osallisuutta koskevien klassisten politiikanalojen lisäksi on ryhdyttävä muotoilemaan uudenlaista politiikanalaa tai kysymyksenasettelua. Keskeisenä tavoitteena on aktiivisen ja integroituneen yhteiskunnan luominen. Poliitiikan rakenteet ovat toisinaan toistensa kanssa merkittävässä määrin päällekkäiset (esim. politiikat, joilla pyritään ratkaisemaan asumiseen sekä alhaiseen koulutustasoon liittyviä ongelmia), mutta ongelmaan on puututtava myös erityisesti kuhunkin tarkoitukseen tähtäävällä politiikalla.

7.5 ETSK pitää tervetulleena komission ehdotusta ⁽¹⁹⁾ mobilisoida ja nopeuttaa rahoitusta hyödyntämällä työllisyyttä tukevaa uutta EU:n mikrorahoitusjärjestelyä, jolla kehitetään mikroyrityksiä ja osuus- ja yhteisötaloutta. ETSK katsoo, että aluepolitiikka tulisi asettaa prioriteetiksi, ja että jäsenvaltioiden, työmarkkinaosapuolten, asianomaisten paikallisviranomaisten ja paikallisyhteisöjen – osuus- ja yhteisötalous mukaan lukien – tulisi osallistua suunniteltaviin toimiin.

8. Monimuotoisuuden hallinta ja maahanmuuttajien integroituminen

8.1 Kulttuurista monimuotoisuutta pidetään usein yhtenä Euroopan tunnuspiirteenä, mutta hallinto ei Euroopassa aina ole monikulttuurista. ETSK:n mielestä yhtenä sosiaalisen osallisuuden osatekijänä tulee tarkastella sitä, kuinka Euroopan yhteiskunnat kohtelevat vähemmistöjään (esim. romaniväestöä ⁽²⁰⁾) ja maahanmuuttajiaan. Asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi on olemassa eri keinoja.

8.2 Komitea katsoo, että on tutkittava ”pluralismin” ja ”tasarvon” yhdistämistä sosiaalisen osallisuuden edellytyksenä. Sekä vastaanottavalle yhteiskunnalle että vähemmistöille ja maahanmuuttajille voi olla haastavaa kunnioittaa toistensa kulttuuria ja toisenlaisia arvoja. ETSK suosittaa joukkoa perustoimia: vastaanottavan maan osalta niihin kuuluvat toimet maahanmuuttajien myönteisen panoksen yksilöimiseksi sekä syrjintää, epäedullista kohtelua ja syrjäytymistä aiheuttavien tekijöiden selvittäminen. Vähemmistöjen ja maahanmuuttajien puolestaan on osoitettava valmiutta sopeutua vastaanottajamaan normeihin ja perinteisiin, luopumatta omasta identiteetistään ja kulttuurisista juuristaan. Kysymystä selvitetään yksityiskohtaisemmin ensisijaisten ryhmien työllistämistä käsittelevässä ETSK:n lausunnossa ⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Ks. ”Yhteinen sitoutuminen työllisyyteen”, KOM(2009) 257 lopullinen, s. 11.

⁽²⁰⁾ ETSK:n lausunto aiheesta ”Vähemmistöjen integroituminen – romanit”, esittelijä Anne-Marie Sigmund ja apulaisesittelijä Madi Sharma (EUVL C 27, 3.2.2009, s. 88).

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 6.

8.3 Myös kulttuurien välisen vuoropuhelun roolia on painotettava, joko osana kansalaisvuoropuhelua tai omana kysymyksenään. Tämänkaltaisten toimien mahdollisia tavoitteita ovat esimerkiksi seuraavat:

— toimet, joilla rakennetaan luottamusta yhteiseen tulevaisuuteen ja sellaisiin kansalaisarvoihin kuin oikeudenmukaisuus, suvaitsevaisuus, vapauden ja demokratian kunnioittaminen, sukupuolten tasa-arvo, solidaarisuus sekä sosiaalinen vastuu,

ja joilla edistetään yhteenkuuluvuuden ja molemminpuolisen kunnioituksen tunnetta

- sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen maahanmuuttajien taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen integroitumisen avulla
- kaikkien toimintalinjojen arviointi siltä kannalta, kuinka ”reiluja ne ovat kulttuurisen ulottuvuuden kannalta”, mukaan lukien leimaaminen ja syrjintä.

Bryssel 4. marraskuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*
